

4. Vnější ekonomické vztahy

Přebytek salda zboží a služeb vedl k rekordnímu kladnému saldu běžného účtu platební bilance.

V roce 2016 dosáhl dle údajů ČNB přebytek běžného účtu platební bilance 52,6 mld. korun a převýšil přebytek z předchozího roku o 41,4 mld. korun. Zásahu na tom má mimořádně vysoké kladné saldo zboží a služeb, které bylo o 85,6 mld. vyšší než v roce 2015. V opačném směru působil především deficit druhotných důchodů, který se oproti roku 2015 prohloubil o 27,3 mld. korun. Deficit prvotních důchodů dosáhl 271,8 mld. korun, což je o 16,9 mld. více než v roce 2015. V kapitálovém účtu se promítaly transfery peněz z EU a především jejich výrazný úbytek mezi lety 2016 a 2015. Přebytek kapitálového účtu za rok 2016 dosáhl 53,5 mld. korun a ve srovnání s rokem 2015 se snížil o 48,4 mld. Pro srovnání, v roce 2014 kladné saldo kapitálového účtu činilo 32,3 mld. korun.

Nárůst objemu rezervních aktiv převýšil ostatní faktory a finanční účet skončil v přebytku navzdory výraznému přílivu zahraničních investic.

Finanční účet skončil v přebytku 117,7 mld. korun, což je o 58,1 mld. korun méně než v roce 2015. Kladné saldo výrazně navyšovala rezervní aktiva, jejichž objem během roku stabilně rostl a celkově se zvýšil o 563,5 mld. korun, což je o 212,2 mld. korun více než v předchozím roce. Navýšení devizových rezerv výrazně ovlivnilo konečnou podobu finančního účtu, protože proti kladnému saldu silně působil příliv přímých investic ze zahraničí. Během 2. a 3. čtvrtletí 2016 došlo k výraznému odlivu domácích investic v zahraničí, který byl soustředěn především do dluhových nástrojů. Naproti tomu za rok 2016 do Česka přitekly přímé zahraniční investice ve výši 158,8 mld. korun (o 117,3 mld. korun více než v roce 2015).

V roce 2016 se oslabil tok českých portfoliových investic do zahraničí. Pokračoval zájem o české dluhové cenné papíry ze strany zahraničních investorů.

Čistý příliv portfoliových investic do Česka v roce 2016 činil 169,5 mld. korun, což je o 5,4 mld. více než v předchozím roce. Na pasivní straně se tok peněz snížil (příliv ve výši 191,5 mld. korun, tj. o 44,9 mld. méně než v roce 2015). Zvýšení čistého přílivu portfoliových investic je tak výsledkem slabého toku domácích investic do zahraničí. Aktivní strana portfoliových investic dosáhla výsledku 21,9 mld. korun, což je o 50,3 mld. méně než v roce 2015. Většinu tohoto rozdílu tvoří snížení účastí a podílů v investičních fondech o 31,5 mld. korun. Přetrvával zájem o české dluhové cenné papíry. Celkem jich zahraniční investoři nakoupili za 181,7 mld. korun (z toho dluhopisy vládních institucí tvořily 121,7 mld. korun).

V roce 2016 dosáhla hodnota vývozu rekordních hodnot. Přesto v druhé půli roku exportní výkonnost zaostávala za rokem 2015.

Z hlediska hodnoty vývozu byl rok 2016 rekordní. Z Česka bylo vyvezeno zboží v hodnotě 3 312 mld. korun¹, což je navýšení o 1,5 % oproti roku 2015. Meziroční tempo růstu exportu se v porovnání s předchozími dvěma lety snížilo. V prvním čtvrtletí vzrostl vývoz o 1,8 %. Druhé čtvrtletí se stalo pro exportéry nejúspěšnějším za celý rok, když vývoz vzrostl o 4,2 %. V druhé polovině roku se však projevila vysoká srovnávací základna roku 2015 kombinovaná s dočasným omezením výrobních kapacit některých důležitých exportérů. Ve 3. kvartálu se export meziročně snížil o 0,9 % a v závěru roku meziroční přírůstek dosáhl jen 0,7 %.

V druhé polovině roku zpomaloval vývoz do EU. Vývoz do zbytku světa naopak rostl.

Vývoz do zemí Evropské unie, který tvořil 84,0 % celkové hodnoty českého exportu, meziročně vzrostl o 2,7 % a 5,4 % v 1. a 2. čtvrtletí roku. Druhá polovina roku 2016 již nebyla tak úspěšná, když vývoz do EU klesl o 1,1 % ve 3. čtvrtletí a následně dosáhl hodnoty 4. čtvrtletí předchozího roku. Meziroční pokles vývozu se objevil poprvé od 1. čtvrtletí roku 2013 a podílel se na něm především výrazný propad exportu na Slovensko a do Velké Británie. Vývoz do Německa, který tvořil téměř třetinu celkového exportu, v 1. a 2. kvartálu rostl o 0,6 % a 4,4 % a následně klesl o 0,6 % ve 3. kvartálu. V závěru roku pak opět vzrostl (+2,2 %). Naopak export do zemí mimo EU klesal v prvních dvou čtvrtletích a znovu nabral dech v druhé půli roku, když vzrostl o 0,5 % a 4,5 %.

Motorová vozidla po celý rok zůstala

Z nejvýznamnějších zbožových oddílů (podle klasifikace CZ-CPA) se nejvíce dařilo exportu motorových vozidel a strojů a zařízení. Vývoz motorových vozidel

¹ Údaje v národním pojetí v nominálním vyjádření zahrnující pouze obchod se zbožím. Hodnota vývozu je zachycena v cenách FOB, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou na hranice ČR. Dovozy je v cenách CIF, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou v zahraničí na hranice ČR. Data jsou platná k 9. 3. 2016

nejúspěšnějším a nejvýznamnějším oddílem českého exportu, i když se jeho výkon v druhé polovině roku výrazně zpomalil. V závěru roku se podařilo oživit export chemických výrobků.

v prvních dvou kvartálech meziročně vzrostl nejprve o 10,8 % a následně o 16,7 %. Na zpomalení růstu v druhé polovině roku (+3,0 % a +3,8 %) se podepsala vysoká srovnávací základna předchozího roku. Po sedmi čtvrtletích meziročního poklesu se obnovil růst exportu chemických látek a přípravků, když ve 4. čtvrtletí vzrostl vývoz o 9,2 %. Pokračovala stagnace v oddílu počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení, která trvá od 2. čtvrtletí roku 2015. Ve 3. a 4. čtvrtletí meziročně poklesl export potravinářských výrobků o -1,5 % a -10,1 %, jedná se však o výsledek srovnání s nadprůměrně úspěšnou druhou polovinou roku 2015. Závěr roku 2016 nebyl příliš úspěšný pro exportéry kovodělných výrobků, kterým se nepodařilo udržet růst trvajícím více než tři roky. Vývoz v tomto oddílu ve 4. čtvrtletí meziročně klesl o 11,4 %.

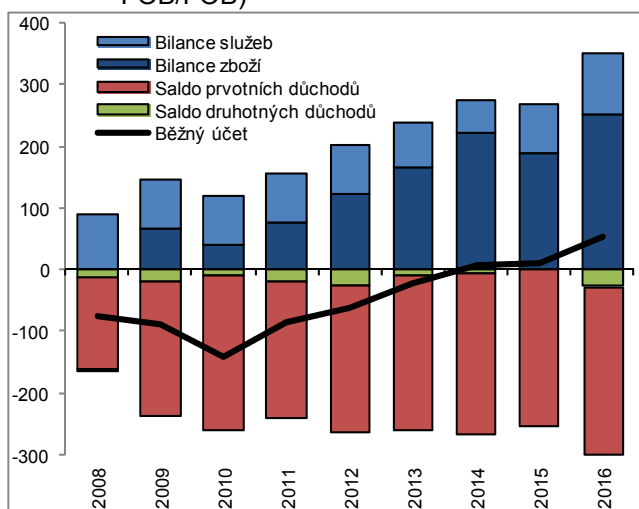
Dovoz stagnoval. Obnovení chemické výroby v Česku vedlo ve 4. čtvrtletí k vyššímu dovozu ropy i snížení závislosti na dovozu zahraničních chemických výrobků.

Celkový import do Česka dosáhl hodnoty 3 145 mld. korun. Dovoz z EU meziročně vzrostl v prvních dvou čtvrtletích shodně o 2,7 % a následně zpomalil a zvýšil se jen o 0,2 % a 0,6 % ve 3. a 4. čtvrtletí. Výrazný podíl na růstu měl import z Polska, který se v první polovině roku meziročně zvyšoval o 13,6 % a 5,9 %. V roce 2016 vzrostl dovoz z Velké Británie o 11,4 %. Import z Německa stagnoval a vzrostl jen o 0,4 %. Klesl dovoz ze Slovenska (v úhrnu za celý rok o 1,1 %) a Rakouska (-3,4 %). Vzhledem k rostoucím cenám ropy i obnoveným výrobním kapacitám v chemickém průmyslu a souvisejícímu oživení v tomto odvětví se ve 4. čtvrtletí roku 2016 zastavil více než dva roky trvající propad hodnoty importu ropy a zemního plynu a zároveň se snížil dovoz chemických látek a výrobků. V roce 2016 vzrostla hodnota dovozu motorových vozidel o 12,4 % a elektrických zařízení o 5,2 %. Klesl import počítačů a elektronických zařízení o 5,6 % a strojů a zařízení o 3,6 %.

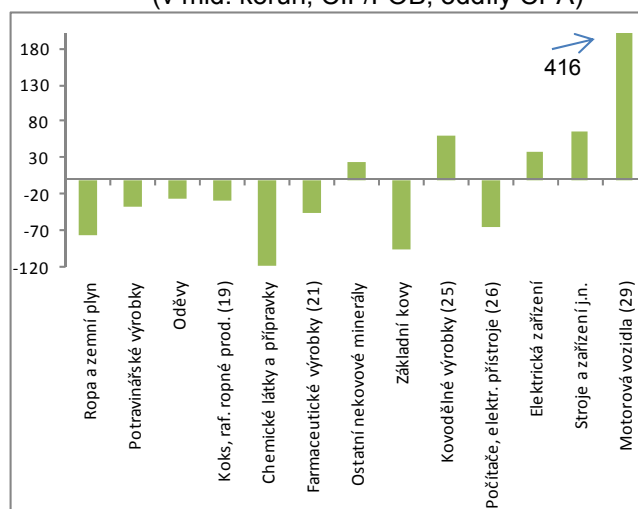
Přebytek zahraničního obchodu dosáhl rekordních hodnot, i přes mírné oslabení exportní výkonnosti v závěru roku.

Přebytek zahraničního obchodu v roce 2016 dosáhl 167,0 mld. korun a překonal přebytek z roku 2015 o 36,1 mld.² Tento rozdíl byl dosažen výhradně v prvních třech čtvrtletích. V závěru roku byl přebytek bilance oproti 4. čtvrtletí 2015 nižší. Kladný přebytek zahraničního obchodu má Česko tradičně s EU. Přebytek obchodu s Německem za celý rok dosáhl 208,4 mld. korun a meziročně se zvýšil o 14,0 mld. Zvýšilo se kladné saldo bilance s Francií (+3,4 mld. korun) a Rakouskem (+6,0 mld.). Česko dosáhlo přebytku obchodu se Slovenskem ve výši 147,8 mld. korun a s Velkou Británií 95,0 mld. korun, ale v porovnání s rokem 2015 se tyto přebytky snížily. Deficit obchodu s Polskem se prohloubil o 8,9 mld. korun a dosáhl 73,0 mld. Přetrvává záporné saldo obchodu se zeměmi mimo EU.

Graf č. 9 **Běžný účet platební bilance** (kumulace za rok 2016 v mld. korun, FOB/FOB)

Graf č. 10 **Bilance zahraničního obchodu v národním pojetí v roce 2016** (v mld. korun, CIF/FOB, oddíly CPA)

Zdroj: ČNB, ČSÚ

² Pokud bychom k výsledkům roku 2015 zahrnuli částku 16,2 mld. korun v návaznosti na aktualizaci metodiky zachycování obchodu se zemním plynem, prohloubil by se rozdíl v bilanci let 2015 a 2016 na 52,3 mld. korun.